

ХОСХАР АЙЫНЫҢ 24-ЧИ КҮНІНДЕ -

ХРИСТОС ТІРІЛДІ! — СЫННАҢ ТІРІЛДІ!

Христостың Чарых Тіріл парғаны - Пасха - Хызыл нымырха үлүкүн - сын сабланыстығ христостығларның иң не илбек үкүкүн полча.

Пу улуг күнде піс Христос Арачылағчының пастыра, айна пазинаң поэп алғаныбысты паза хас-хачанға тоозылбас үлүстіг чуртасты алып алғаныбысты үлүкүннепчебіс.

Христостың Тіріл парғаны - пістің киртінізібістің иң не өөн паза сын салыл парғанын пик киречілепче, хайзын илчлер тиксі чир үстүнде тарат салчаннар.

Тигірибнің пөк салғаны хоостыра, хутхадарчылары төрде хучахтазып паза охсанызып, удур-төдір үлүкүннен алғыстазып, хысхырчалар: «Христос Тірілді!» «Сыннаң Тірілді!» тіп. Паза пу өріністіг хысхырыс тиксі Худай туразында чайыл парча.

Пу Чарых үлүкүнде иди алғыстасчан кибір иргі тустардан сығара Тигірибде чуртапча. Иди удур-төдір алғыстазып, піс Хан Худайыбыс Иисус Христостың үгречілеріне көөкчебіс, хайзылары «Хан Худай сыннаң Тіріл парған!» тіп хысхырғаннар (Лк. 24. 34).

Пу сөстерні сығарып, піс хыныс одынаң Тигірге читіре көй сыхчабыс, паза Тіріл парып, Худайлығ Чарыхнаң пызыннапчатхан Хан Худайның піске чағын полчатханын чаксы піл сыхчабыс.

Ол Пасхалығ ап-арығ хайыныстарданар ап-арығчы Иоанн Златоуст пасча: «Паза пірдеезі ундубазын ол ап-арығ хучахтастарны паза охсаныстарны, хайзылары пастыра, чарас паза хыныс төреп парча».

Ноға пу үлүкүнде піс нымырхаларнаң сыйласчабыс? Пу үлүкүнде нымырхаларнаң сыйлазар кибір Христостың хынчаң үгречізі Мария Магдалинанаң пасталча.

Тигірибнің тархыны иди чоохтапча; ол тустарда императорзар килзе, ағаа сыйых пирерге кирек полчаң. Хачан чуға хоныхтығ Мария Магдалина Римнің императоры Тиверийзер килгенде, ол аны Хан Худайға киртінерге хығырған, анаң ағаа таңах нымырхазын сыйыхха пирген. Че Тиверий ап-арығ Марияның Христос Тіріл парған тееніне киртінмин, хысхырған: «Хайди өліг кізі тіріл парар? Анзы сын полбас, сынап пу нымырха кинетін хызыл пол парбаза».

Сах андох, императорның харахтары алнында улуг хайхас пол парған, - нымырха хызар парған, хайзы Христосха киртіністі пик киречілеп салған.

Ноға Тигіриб нымырхаларны, пас-

халарны паза куличтерні ап-арығлапча?

Пасхалығ кулич - Тигірибнің кибірліг чиизі полча. Куличті - артосха төөй чиисті пастазығын ап-арығлап салғаны.

Оларны пу үлүкүнге тимнирі хайдаң пасталча?

Христостығларға Хызыл нымырха үлүкүнде хайди дее Апарығ Чазыттарнаң пірлезіп аларға кирек полча. Ап-арығлал парған пасхалар, куличтер пу илбек үлүкүнде Христосха сыннаң киртінчеткеннерні Иисус Христоснаң піріктір салчалар.

Чаксы сөс піріліп, ап-арығлал парған пасха-куличтерні Чарых читікүнде чеені, - сынсабланыстығ христостығларның Иргі Чахығ тузында Худай таллап алған пасхалығ чонға төөй полчатханын көртисче, хайзылары пу күннерде сөбірелерінен хада-пірге азыранчаннар (Исх. 12. 3-4).

Киртіністіглер Худай туразындағы үлүкүннен ибзер айланып, чағбан тутхан соонда, пасха-куличтернен азыранып пастачаннар, паза тиксі Чарых читікүн изерістіре пасха-куличтерні күннің сай чиченнер.

Пу илбек үлүкүннің күннериң пастағы христостығ тустардан сығара, Фома илчинің күніне читіре, сигіс күн изерістіре үлүкүнненленнер.

Христос Арачылағчының ап-арығ паза чазыт Тірілізін саб-

ландырып, хайзы Худай садының ізіктерін піске ас пирче, Сынсабланыстығ Тигіриб поэының Хан Хаалхаларын ол Чарых читікүнде идөк, чаппин, азылых тутча.

Христос Тірілген күннен сығара Ыс Омалығ Худайның үлүкүніне читіре, тізекке түзіп, чирге читіре пазырынминчалар.

Худай киректеенінен, тиксі үлүкүннің Чарых читікүнде прай Худайлығ тоғыныстар, хай-пірее ле алызығлар кирилип, пір үлүкүннің күн чили, толдырылчалар.

Пу читікүнде, Худайға тоғынчатса, Христостың Тіріл парғаны үлүкүннің үдескенче, хутхадарчылары «Тигіртегі Хан» улуг алданыстың орнына «Христос Тірілді!» тіп, үс хати хысхырып, хығырчалар.

Христостың Чарых Тірілгені үлүкүннің Чарых читікүнін тоос салза даа, Тигіриб аны хырых күн изерістіре - Хан Худайның Обрлееніне читіре үлүкүннепче.

Пу Чарых үлүкүннің күннерде посты хайди тудынарға кирек?

Иргі тустағы христостығлар Пасханың илбек күннерінде күннің сай хада-пірге Худайға тоғынарға чыбылыс парчаннар. Олар пу күннерде чаксычалахай киректерні чайачаннар, кирексінчеткеннерге полысчаңнар. Хан Худай Тіріл парып, пісті чазыхтың паза өлімнің пазинаң поэытханына көөгіп, чаксы

сағыстығ ханнар пу күннерде хариблерде чаптыр салған кізілерні поэыдыбысчаннар (чабал өдірігчлернең пасхазын).

Оланай христостығлар кіленчиктерге, өкістерге полысчаннар. Ас-тамахты үлеп, Чарых үлүкүнге өріністі оларға сыйлап пирченнер, паза күннің сай Тигірибзер Худайға тоғынарға чөрченнер.

Хайдағ нима артос?

Артос - грек тілінен «ачытхалығ ипек» - Тигірибде прай кізілерге ап-арығлап салған ипек.

Артос тиксі Чарых читікүнде Худай туразындағы иң не көрімнің орында, Хан Худайның Тірілгені иконаның алнында салыл парча, анаң аны Чарых Суббота читсе, киртіністіглерге үлебісчелер.

Артоснаң христостығ тустар пасталғаннаң сығара тузаланчалар. Хан Худай Иисус Христос Тіріл парып, хырығынчы күнде Тигірибзер Обрлебискен. Аның үгречілері паза Аның соонча парчатханнар Арачылағчы Христостанар сағынып, паза Ағаа алданып, постарын часхарчаннар. Хачан хада-пірге алданчатсалар, Чазыт Иирні сағыстарына кирип, олар Христостың Иди-сөөгінен паза Ханынаң пірлесченнер. Оланай даа азыраныстарда иң пастағы орында оларнаң сыбыра хада полчатхан Хан Худайның алнына ипекті сал салчаннар.

Христостың илчлеріне көөгіп, Тигірибнің пастағы хутхадарчылары Хан Худай Иисус Христостың Тірілгені үлүкүнде, пістің үчүн чобал парған Арачылағчыбыс Христос - сын ипек пол парғаннаң Худай туразында артосты көріндіре орында салчаннар. Сах идөк артоснаң иргі тигірибліг кибір пірікче, иди илчлер стол үстүнде ипектің чардығын халғыс салчаннар, анзы Хан Худайның Иң Ап-арығ Ічезінен сыбыра хада полчатханын сағысха киргені, анаң азыранып алған соонда, постарының аразында чаксы сағыснаң ол ипекті үлестірченнер.

Өнетін алданысты толдырып, ап-арығ суғны чачырадып, артосты ап-арығлап салчалар. Чарых читі күннің күннерінде, Худайға тоғынған соонда, артосты тудынып, үлүкүннің кірөстіг чөріс Худай туразын ибирче.

Чарых Субботада амвон тастында алданыс хығырылып, Кірөсті охсанып алған соонда, аны киртіністіглерге үлебісчелер.

Артосты киртіністіглер постарының иблерінде хуттығ ағырығларнаң имненчең ап-арығ нима тіп, тутчалар. Аннаң иң не кирек тустарда тузаланчалар, көзідімге, ағырсынчатса; Христос Тірілді!» тіп сөстернең - Худайның полызин хығырынчалар.

ЕПАРХИАНЫҢ ЧУРТАЗЫНДАҒЫ КИРӨКТӨРНІҢ ПАЗА АРКАЛАЙНЫҢ ХУДАЙҒА ТОҒЫНЫСТАРЫНЫҢ ИЗЕРІӘІ

Көрік айының 10-чы күнінде, Илбек Оразаның ортазында, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, илбек оразалығ алданысты толдырып, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 10-чы күні, иирде, Оңхутхадарчызы Худайғасын Андрей Критскийнің илбекоразалығ ачырғастығ канонның Никольской (иргі) соборда хығырарын тоос салған.

Көрік айының 11-чі күнінде, Илбек Оразаның пняицазында, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған соонда, ап-арығ илбекчобағчы Феодор Тиронға алданып, коливоны ап-арығлап салған. Анаң аны хутхадарчылары чонға үлеп пиргенер.

Көрік айының 13-чі күнінде, ап-арығ ухаанчы, Хан Худайның Кірөстегчізі Иоанның пазы Пастағызын паза ікінчизін таабыл парғанын үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 13-чі күні, иирде, Сынсабланысты үлүкүннечен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 14-чі күнінде, Сынсабланысты үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 14-чі күнінде, Сынсабланысты үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 18-чі күнінде, 2-чі читікүннің пняицазында, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 18-чі күні, иирде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынаң хада, Парастасты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 19-чы күнінде, Худайғасын Венедикт Ну-

рийскийні хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты, аның соонда Илбек Оразаның пастағы Панихидазын Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 19-чы күні, иирде, ап-арығчы Григорий Паламаны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 20-чі күнінде, ап-арығчы Григорий Паламаны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 22-чі күнінде, Севастийскай көлде чобал парған 40 чобағчыны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Азынада ап-арығлал парған Сыйыхтарның Худайға тоғынызын Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 24-чі күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 25-чі күнінде, Илбек Оразаның үзінчі читікүннің пняицазында, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның апбыстарынаң хада, Азынада ап-арығлал парған Сыйыхтарның Худайға тоғынызын Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 25-чі күні, иирде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы

Ионафан, соборның хутхадарчыларынаң хада, Парастасты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 26-чы күнінде, ап-арығчы Никифорны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, ап-арығчы Иоанн Златоусттың Худайға тоғынызын, аның соонда Панихиданы Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Көрік айының 26-чы күні, иирде, Кірөске пазырынчан Нидилениң таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хутхадарчылары Илбек сабландырып, Кірөсті төрден Худай туразының ортазынзар сығар салғаннар. Аарлығ Кірөске пазырынчып алған соонда, Оңхутхадарчызы киртіністіглерні елейнен танмалы сүрткілеп салған.

Көрік айының 27-чі күнінде, Кірөске пазырынчан Нидиледе, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хосхар айының 1-ғы күнінде, Илбек Оразаның төртінчі читікүннің пняицазында, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Хараағы Худайға тоғынысты, аның соонда Парастасты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хосхар айының 2-чі күнінде, ап-арығ Савваның обителынде өдірт салған ап-арығ адаларны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынаң хада, ап-арығчы Иоанн Златоусттың орынынаң Худайға тоғынысты, аның соонда Панихиданы Спасо-Преображенской кафедр-

ралығ соборында толдыр салған.

Хосхар айының 3-чі күні, иирде, Худайғасын Иоанн Лествичникті хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хосхар айының 4-чі күнінде, Худайғасын Иоанн Лествичникті хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан ап-арығчы Илбек Василийнің орынынаң Худайға тоғынысты Хараастағы Худай Ічезінің Төреені Худай туразында толдыр салған.

Хосхар айының 4-чі күні, иирде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайғасын Андрей Критскийнің («Марияның турғаны») ачырғастығ Илбек канонның Спасо-Преображенской кафедралығ соборында хығырған.

Хосхар айының 6-чы күні, иирде, Иң Ап-арығ Худайтөреткенге Чахсыхабар Читтірілгені үлүкүннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты, Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хосхар айының 7-чі күнінде, Иң Ап-арығ Худайтөреткенге Чахсыхабар Читтірілгені үлүкүннің күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хосхар айының 9-чі күнінде, Иң Ап-арығ Худайтөреткенге Чахсыхабар Читтірілгені үлүкүннің күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хосхар айының 8-чі күні, иирде, Иң Ап-арығ Худайтөреткенге Махтағ үлүкүннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Иң Ап-арығ Худайтөреткенге үлүкүннің сарынның Акафистті толдыр салған.

Хосхар айының 9-чы күні, иирде, Худайғасын Мария Египетскаяны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хосхар айының 10-чы күнінде, Худайғасын Мария Египетскаяны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан ап-арығчы Илбек Василийнің орынынаң Худайға тоғынысты Ағбандағы Градо-Абаканской Константино-Еленинсккай Худай туразында толдыр салған.

ХУДАЙНЫҢ ЧАХСЫ КҮЗІНІҢ ОДЫ ТҮСКЕНІ

Сынсабланыстыҕ христостыҕлар ікі муң чыл азыра постарының илбек үлүкүн - Иисус Христостың Тіріл парғанын Иерусалимдегі Хан Худайның Хомдызының Худай туразында үлүкүннепчелер. Пу христостыҕларның ин не илбек ап-арыҕ нимезі - Хан Худайның Хомдызы, хайда Аны салып, чыып салғаннар, анаң Ол Тіріл парған; Ап-арыҕ Орын, хайда Арачылаҕчыбыс Иисус Христосты пістің чазыхтарыбыс үчүн, өдір салғаннар.

Хан Худайның илчелерінің паза ап-арыҕ адаларның киречілеенінең, Христос Тіріл парза, чыл сай Хан Худайның Хомдызын Худайның Чарии чаабысча.

Ап-арыҕ Оттың түзеріне тоҕынчатхан тигіриблиг хайыныстар Сынсабланыстыҕ Пасха таңдади пасталчалар. Хан Худайның Хомдызының Худай туразынзар киртіністіглер чыылыс парчалар, хайзылары постарының харахтарынаң ол хайхасты көріп аларға хынчалар. Анда аймах-пасха киртіністіг кизилер чыылыс парчалар. Худай туразына пір муңча кизи сыып парча, пасхалары ол илбек хайхасты көріп аларға Худай туразының тастында сахтапчалар.

Илбек үлүкүннің таңдади, Худай туразындагы чарытхыларны, сивечілерні прайзын үзүр салчалар. Түрк үлгүлері частомайның істін хатыҕ сыныхтапчалар; пирее чылларда андар кірер митрополитті, Патриархтың орынчызын ніндіченнер.

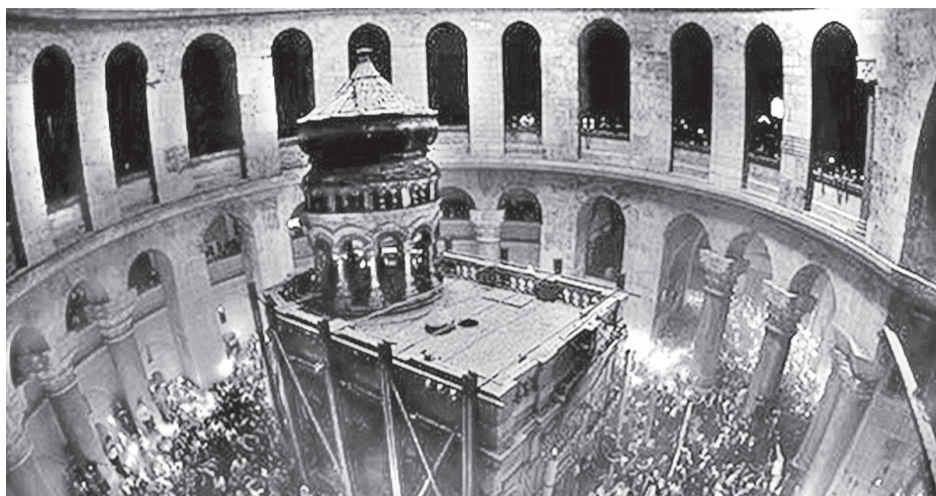
Тірігичайапчатхан Хомдының ортазында от чох, че хайхастыҕ чарытхы турғызыл парча. Хомды үстүнде вата кизегестерін салчалар, ибіре лентанан хурчабысчалар.

Алында Кувуклияны (Хан Худайның Хомдызының үстүндегі частомай) түрк хадаҕчылар сыныхтачаңнар, амды еврей полицейскайлар сыныхтап, таңмалап, клүзін орындагы клүс тугчаң мусульманға пир салчалар.

«Мына, амды Илбек Суббота, орындагы туснаң 9 сағатта Худай күзінің пастагы таныҕлары пілдір сыхханнар: пастагы күгүрттер, анаң тасхар күнөрте чили чарых полыбысча. Иди үсче сағат полча. Худай туразын чарых оттар чарытчалар. Анда-мында тигіриліг чарытхылар пызыннап сыхханнар, хайзылары Тигір Одының түзерін сизіндірчелер, - ол хайхасты көрген киречи пасча.

Патриархаттың саннары саабылчатханы истілче, анаң кірөстіг чөріс пасталча. Патриархтын соонча грек хутхадарчылары Худай туразынзар кірчелер. Патриарх - прай поэзының тонанчаанаң: пызыннапчатхан пөрігінең паза панагиязынан.

Хутхадарчылары «миронан сүрткілең тастың» хыринча ағырин иртіп, соборны Кувуклиянаң піріктірчеткен тахтача парып, ікі хадыл турчатхан түрк хадаҕчыларының аразынча, хайзылары чонны чадап тутчалар, соборның

улуҕ төрінде чіт парчалар», - пір чорыхчы пасча.

Кувуклияның танмазын суурыбысхан соонда, Худай туразынзар сынсабланыстыҕ чиит арабтар кире хончалар, анзы Пасха үлүкүнде кирек полчатхан хайыныс. Олар, удур-төдір чүктеніс салып, Хан Худайнаң паза Аның Іезінең сынсабланыстыҕларға Чахсы күстіг Отты түзір пирерге сурынчалар: «Сынсабланыстыҕ кирітіністен артых киртініс чоҕыл, Христос - сын Худай!» тіп олар хысхырчалар.

Европадаҕыларға андаҕ суулаах хайыныс пілдістіг нимес, хайзылары Худайға сымзырыхта тоғынарға көнік парғаннар. Че Хан Худай сизіндірче, Ол андаҕ даа, олған чили өрініп, суулапчатхан сурынысты алар тіп.

Хачан-да английскай губернатор андаҕ сас сегірістерні тохтаат саларға чачып салған. Патриарх Кувуклияда ікіче сағат Худайға алданған: че От түспеен. Анда-да Патриарх поэзының көннинең арабтарны кирерге чаххаан... амды От түскен! Аннаң арабтар прай чоннарзар айланчалар: Хан Худай пістің киртінізібіс сын полчатханын Чахсы күстіг Отты сынсабланыстыҕларға Пасха үлүкүннің таңдади пирчеткенінең пик киречілеп салған тіп. Че сірер, хайдаҕ нимее киртінчезер?

«Кинетін, Худай туразының істінде, Кувуклияның үстүнде улуҕ нимес пулудыҕа сых килген, хайзынаң ооҕазах наңмыр тоолап сыххан. Мин Кувуклиянаң ырах нимес турчатхам, аннаң маҕаа, чазыхтыҕ кизее нинче-де тамчыҕас түс парған. Мин сағынҕам, арса, тасхар наңмыр чаапча тіп, пит, Худай туразының хыры чахсы чаабылыс нимес, аннаң наңмыр істінзер кірче полар тіп сағын салҕам. Че амды гректер хысхыр сыхханнар: «Арчы, арчы...»

Чахсы күстің арчызы Кувуклиязар кіріп, Хан Худайның Хомдызындагы ватаны өллекіскен. Мынзы Худай Күзінің ікінчи хати сыхханы», - пасча ап-арыҕ орыннарча чорыхчы.

Худай туразынзар үлүкүнге килген конфессияларның пөзік орынның хутхадарчылары Иерусалимнің алай ба Константинопольның Патриархынаң хада кірчелер.

Кірөстіг чөріс прай хумартхыластыҕ орыннарның хыринча иртче: ап-арыҕ арыҕның, хайда

Христосты чабал садыбысханнар, ол орын, хайда Рим чаачылары Аны сохханнар, Голгофаның, хайда Аны хазап салғаннар, Сүрткілең тастың, хайда Христосты чыып саларға тимнееннер.

Кірөстіг чөріс Кувуклияны үс хати ибірче. Аның соонда Сынсабланыстыҕ Патриарх аның ізігі алнында тохтабысча; аның тонан салғанын суурып, істіне кичеңніг ле халғыс салчалар. Ол туста, пирее көйчөң нимені ағылды ба тіп, аны матап ніндіпчелер. Патриарх кірер алнында хуйузар улуҕ чарытхыны кирчелер, хайда тамызып алчаң өөн От паза 33 сивечи - Христостың чирде чуртап салған чылларының саны.

Чахсы күстіг От түзер алнында Худай туразын Худайның Чарии чаабысча, анда-мында кічичегес сағыннар сағылчалар. Ағыриин суурза, чахсы көрінче, хайди оларның Худай туразының аймах-пасха хыриларынаң сығара саапчатханы, - Кувуклияның үстүндегі иконанаң, Худай туразының пазынаң, көзенектердең паза пасха даа орыннардаң сығып, прай ибіркізін чарыдыбысчалар. Колонналардаң паза Худай туразының ханаларынаң сыхчатхан сағыннар кизилерге пір дее хорыҕыстыҕ ниместер. Нинче-де тус пазынаң тиксі Худай туразын сағыннар ораабысчалар. Сах ол туста прай чарытхылар (католиктернинен пасхазы), өөнінде, сынсабланыстыҕларни пір санай тамызыл парчалар. Ол От тынчатханға төөй польп, Худай туразының пазындагы тизіктең Хан Худайның Хомдызынзар чалбах чарых столб чили, чике түсче. Худай туразы паза пасха даа орыннар кизи көрбеең чарыхнаң, пызыннап, ойнапчалар, хайзы ин не пастағызын Христос Тіріл парғанда түскен. Ол туста Хомдының ізіктері азылчалар, андартын Сынсабланыстыҕ Патриарх сығып, чонға чахсы сөзін пиріп, Чахсы күстіг Отты үлепче. Итседе, прайзына Патриархтын сивечілерінең тамызып аларға киліспинче, че көбінің сивечілері постары ла тамыл парчалар. Пастагы тустарда Худайның Оды ноо даа сивечиде полза, пір дее өртебинче. Килген кизилерні ол Отнаң сырайларын, холларын чуупчатханнарын көрерге килісче. От састарны паза сағалларны даа өртебинче. Хай-пирее ағырыҕ кизилер анда чазыл парчалар...

Анаң ол Отты тиксі Иерусалимде тамысчалар, аның соонда өнетін авиарейснең аны чир хыриларына таратчалар. Ыр нместең сығара аны пістің Чирсуубысча читіргеннер.

Пасха киртіністіглер аны нинче-де хати алып аларға күстенгеннер, че оларға Ап-арыҕ От пір дее түспеен...

Пір таныҕлыг кирек 1579 чылда пол парған. Армяннарның Тигірибинің хутхадарчылары ол туста саарның пастыхтарына сыйых суғып, Чахсы күстіг пирчеткен Отты постары ла алып-алып, Пасханы үлүкүннирге хыныбысханнар. Сынсабланыстыҕ Патриарх Софроний кизилерінең хада Худай туразынаң сығара сүрдірібіскен. Армяннарның Патриархы пір суткача Худайға алданған, че ол хайди дее күстеніп алданза, хайхас оларға пирілбеен.

Че, кинетін, тигірдең сағын түзіп, хайди ол хайхастыҕ От түсчөтөсе полча, ізік хыриндагы колоннаа түзіп, аны чиктендіре саабысхан, хайда Сынсабланыстыҕ Патриарх алданчатхан. Ол колоннааң прай саринзар оттыҕ сағыннар пытырап, Сынсабланыстыҕ Патриархтын сивечілерін тамызыбысханнар. Мынзы чалғыс ла хайхастыҕ кирек полған, хачан Чахсы күстіг От, Сынсабланыстыҕ Патриархтын алданызы пастыра, Худай туразының тастында түскені. Сынсабланыстыҕлар уғаа тың өрін парғаннар, арабтар, тізен, өріністіг сегіріп, хысхырғаннар: «Син пістің Чалғыс Худайыбыс, Иисус Христос, пістің киртінізібіс - сынсабланыстыҕ христостыҕларның киртінізі» - ол хайхастанар пасхан Парфений монах.

Ол туста түрк чаачылары анда полғаннар, оларның пірсі 10 метр пөзіктең алтынзар сегірібізіп, хысхырған: «Чалғыс Сынсабланыстыҕ киртініс, мин - христостыҕбын!». Иди дее сегірзе, ол чоо түс парбаан, аның алтындагы тастар, воск чили, хайыл парғаннар. Христосты алын салғаны үчүн, мусульманнар Анварны өдір салғаннар. Чобаҕчының иди-сөөгін өртебіскеннер, че гректер аның сөбктерін чыып алғаннар, хайзылары чүс чылларға читіре Илбек Панагияның ипчелер монастырында хайраллалып, чахсы чызын ибіре таратхан.

Мусульманнарның Хан Худайның Чобаҕларынаң, Аның Тіріл парғанынаң паза Худайның чахсы күстіг Одынаң хыйа саапчатханнары мынзы ла полбаан.

Мына, хайди пасча ислам тархынчы ал-Бируни (X-чы чүс ч.ч.): «...пірсінде губернатор чарытхыларның фитильлерін чис ээмектернең алыстырыбызарға чачып салған, иди чарытхылар көйбин, хайхас пирілбес тіп, ол сағынған. Че иди дее полза, От түзіп, чис көй сыххан».

Худайның чахсы күзін пирчеткен Оттың хайхастарын санап, тооспасың.

Сабланыс, пістің Хан Худайыбысха!

ХАН ХУДАЙНЫН, ИЕРУСАЛИМЗЕР КІРГЕНІ-ТАЛ ПАЗЫ

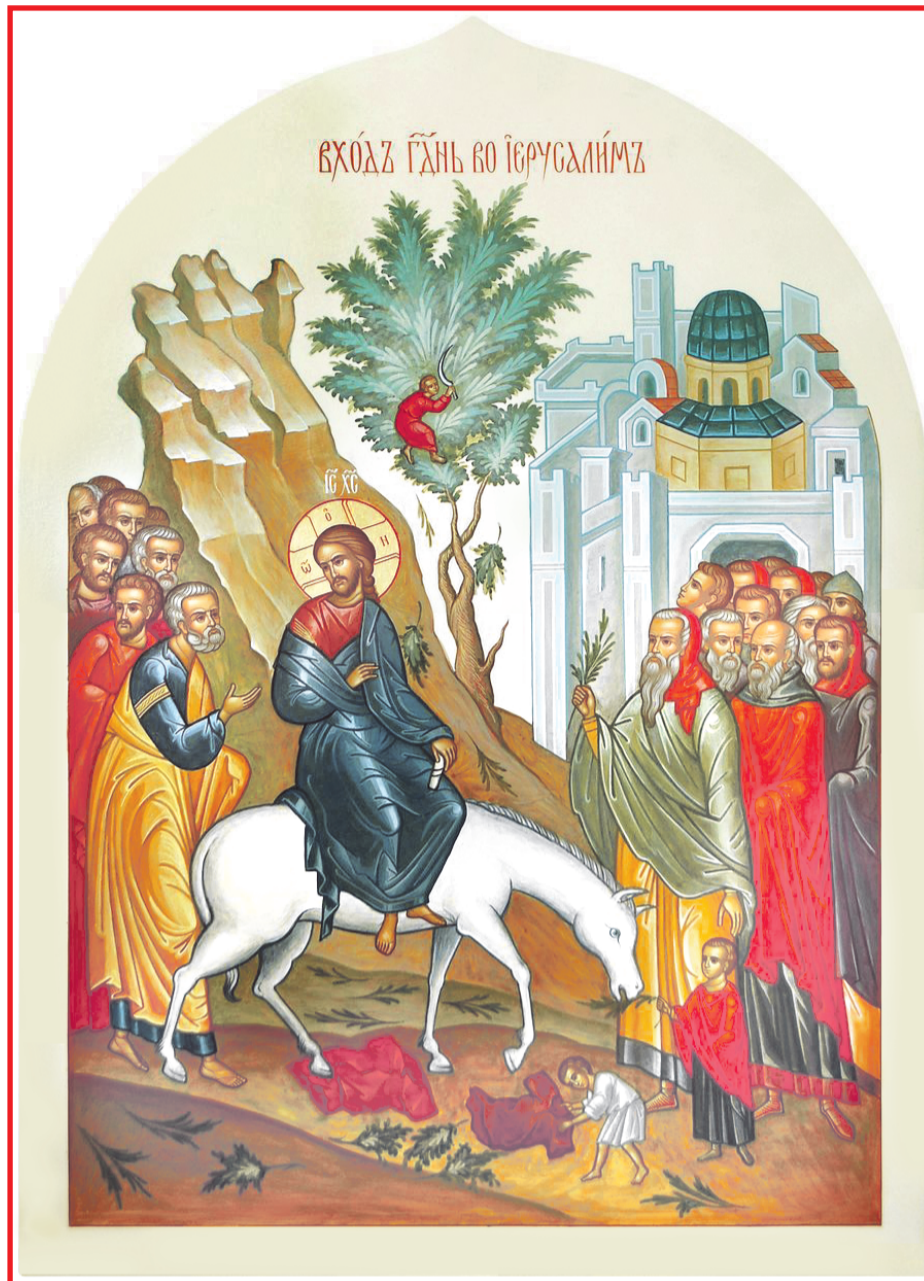
Илбек Оразаның халғанчы нидилезі читті. Аның соонда, піс Худай хайраллазынан, ин не өөн читікүнзер - Хан Худайның Чобағлыг читікүнзер кірер алнында, Ап-арыг Пасханың күннерінің алнында, піс Христоснаң хада, тірілерге тимненіп аларға кирекпіс.

Лазарьның субботагы, анзы төрт күн мының алнында тоозыл парған Лазарьны Хан Худай тірілдір салғанын сағысха киреріне чарыдылча. Аның соонда, Хан Худайның Иерусалимзер Кіргені үлүкүн сабландырылча.

Пуун үлүкүннелчеткен Тіріліс күнінде Ап-арыг Тигірибнің Хан Худайның Иерусалимзер Кіргені улуг күнге тимненчеткеніне чарыдылча. Пуунгү Чахсыхабарлыг хыгырыгларда Христос Позының илчлерінен чоохтасханы чарыда азылча. Ап-арыг саарзар чобаларға паза Кірөсте өлімні алынарға парчаадып, Христос хатабох алнында полар киректерденер үгречілерінің сағыстарына кирче: «Мына, піс Иерусалимзер Кірчөбіс, - теен Ол, - паза Кізі Оолгы пасабыстарға паза үгречіліглерге чабал садыл парар, паза Аны өлімге чаргылап саларлар... паза Аны, чабал идіп, соғарлар, анаң Кірөске хазап, өдір саларлар, анаң Ол үзінчү күнде Тіріл парар».

Илчлерге Арачылағчының сөстерін пілерге сидік полған, паза ананох сидік полған ол сөстерге киртінері. Ол Галилеяда паза Иудеяда Худай Сөзіне үгретчеткен туста, сыбыра Аның Худайлыг Омазын, Аның саны чох хайхастарын, кізее айапчатханын, Аны ибірчеткен кізілерге прай анзы тың чахсы теелчеткенін көріп, оларның үгретчизи сах ол Арачылағчы, хайзынаңар ухаанчылар азынада чоохтааннар, аннаңар олар Аны еврейлернің чиріндегі хан тіп, постарына алынғаннар, паза илчлерні чирде илбек чахсы киректер сағыпчалар тіп, олар саба сағынғаннар. Хай-пирее илчлер анзынаңар чазыт сағынғаннар, че пасхалары, Христосха ин не чағын-нары Иерусалимзер парчаадып, чирдегі хан чирінде ин не өөн орынны Аннаң сурынғаннар. Олар Христос Иерусалимзер Позын ханзым тіп, чарлирға паза хан улыбызарға парча тіп, саба сағынғаннар: «Пир піске, тееннер олар Агаа, пірсине Синің он саринда одырыбызарға, пасхазына сол саринда, Синің сабланызында поларға». Олар пілбееннер, хайдаг нимені Аннаң сурынчатханнарын, андада Христос оларға нандырған: «Ол чірченең іс поларзар ба, хайзынаң Мин ісчем, паза кірөстелерге ол кірөстеліснен, хайзынаң Мин Кірөстелчөм?» Илчлер Арачылағчының Кірөстелізінең кірөстелерлер дее, паза Аның чірчезінен ізерлер дее, сынап олар пілген ползалар, Ол чирдегі хан чирін ағылбаанын, хайзынаңар олар сағынчалар, хайда пиглер «чоннарның үстүнде үлгү тутчалар», че Ол хуттыг Хан Чирін, Худайның Хан Чирін чирзер ағылған. Христостың тогызы кізілерге хырипазы чох паза толдыра тогыс полча, «Иди, Кізі Оолгы аның үчүн, Килбеен, Позына тоғындырар үчүн, че Позының худын көбізін толынып алар үчүн, пирібізерге, Позына айабин, Ол көп тоғынған».

Пуунгү үлүкүннің Чахсыхабарлыг хыгырыгының салыл парғаны андаг.

Че, хайди чағын паза ырах пістен Христостың чооғы! Чағын паза аарлыг нимес пе Христостың удуртөдір полызызарға хыгырғаны? Сах мындаг нимес пе, пістің чуртазыбыстың сын паза өөн кирегі? Че, итседе, хайди пістің чуртазыбыс прай анзынан ырах турча! Пістің арабыстан, кем сүмөкчи поларга, алай ба удур-төдір полызызарға хынар?! Кем ирееленчеткен туста тың ағырыг кізінің төзегі хыринда кірөстелерге хынар? Кем сөбіренің хырыс-табыстыг айағынан ізерге хынар, паза оларны чарастыр салар ондайны тілир? Кем поэнына иртіре хынатханаң, чабал хылыгынан, чағыннарын үзүрчеткенінен сыннаң күрес полар?! Хайди прай илчлер Христостан чирдегі чахсы чуртасты сахтааннар, паза Аның арачыланыстыг чобағны алынарына киртінмееннер, сах идөк піс, прайзыбыс сахтапчабыс, кем-де піссер киліп, пістің чуртазыбысты чахсыландыр пирер тіп. Піс Христосха киртінмин салчабыс, иди піс худыбыснаң хатап төрезөбіс, Христосха хынып, удуртөдір полызызып, Аның соонча парчатсабыс, ол тустаң сығара наа паза чахсы кирек піске хайди даа чахсызынаң айлан парар.

Чобағлыг Читікүнге читіре пір читікүн халча, хачан піс поэбыс худына «Христостың чобағларын», сыдазып, алынарбыс. Хан Худайның чобағлары-пістің чобағларыбыс поларға кирек. Ол теен: «Кем Магаа тоғынча, Минің соомча парзын».

Сынап піс Христосха хынатсабыс, Аның чобағларын алынарбыс. Христостың үчүн, чобалчаадып, піс идөк поэбыстың үчүн, чобаларбыс. Паза ол чобағлар пістің істібісті арыглабызар, чазыхтың хулы полғанынаң поэзып алып, піс Христоснаң хада чыгдырарбыс, паза Ап-арыг Пасханың күннерінде Аннаң хада парарбыс. Ирткен чыллардагыох чили, пістің чүреөбіс килчеткен илбек күннернің алнында, тың саабылча. Анзы күннең күнге улғаадар, хачан Лазарьны хайхастыг тірілдір салған субботадагы Чахсыхабарны паза Хан Худайның үлгүліг үнін исчетсебіс: «Лазарь, мыннаң пар!» Пістің хуттыг көрізібіс алнында төрт күн мының алнында тоозыл парған Лазарь, ах кістерге ораалых, хуйудагы хомдынаң сых килер. Худайның хайхастыг күстіг паза сабланыстыг Омазы піске поэбыстанар сағынарын пирче, пістің усхунмас, чазыхтыг чуртазыбысты, чахсы сағызыбысты хуха чоохтирға хыгырча: «Худым минің! Син дее тур, поэның өлім ағылчатхан паза чииркестіг киректеріннен сағамох поэзып ал. Христостың хынызы сині ибірче, хайди ол Лазарьны ибрген. Христостың хынызы сині Аның арачыланыстыг чобағларын хада алынарға, арығларнаң паза хатап төрирге хыгырча». Пу Худай пирген чахсы сағызыбыстың үні, че уламох чарых паза үлгүліг үні піс испин салчабыс. Піс прайзыбыс агаа үндесчөбіс пе? Прайзыбыс Хан Худайға чахсы

сөсті сыйлап полчабыс па, Ол пісті халғыспинчатханы үчүн. Че, ам даа прайзын, үр сыдазып, Ол хыгырча, паза пістің сыннаң, наачыланып, хатап төрирібісті Ол сахтапча. Хайди дее арыг сағыснаң үндес ол арачыланыстыг үнге.

Христос - хыныстың паза сынның Чарыгы! Позының арачыланыстыг чобағларыннаң пісті тірілдір сал! Польш піске, Хан Худай, халғанчы «ин не ап-арыг күннерде, чазыхтың чинісчелері польп, Синзер килерге, паза Синің ап-арыг Тірілгеніңе, уйатпин, пазырынып аларға».

Пу үлүкүннің пістің чирде Тал пазы тіп адапчалар. Тигіриб аны Пасханың алнындагы Тіріліс күнінде үлүкүннепче. Пу күнде Арачылағчыны - өлімнің Чинісчизин сабландырчалар, аннаңар прай кізілернің чазыхтары үчүн, Кірөсте чобалар алнында, Ол Иерусалимзер Кірген, иди кізі төлін өлімнен паза тоозылбас хыйалнаң Ол арачылап халған.

Иисус ол саарзар мының алнында даа кірчен. Че пуун аның чуртагычылары Аны өрчліг удурлааннар: Аның азахтары алтына пальма салааларын чай тастап, хысхырғаннар: «Сабланы!»

Ноға Иерусалимзер килгенін Ол пілген. Пу киректің соонда Аның чирдегі чуртазының күннері саныг ла халғаннар.

Еврей чоны Рим империязының пазиинан оларны поэтычан хан килді тіп, Иисусты өрініснен удурлааннар. Олар Израильнің ханын сахтааннар, хайзы оларға пос чуртасты сыйлап пирер. Олар Иисусты чирдегі ханнаң алчаастааннар. Анзын сизин салып, Аннаң хыйа саап, олар Понтий Пилатха хысхырғаннар: «Хазап сал, Аны!»

Пу күннің таңдади Ол улуг хайхасты чайап салған, - Ол Позының нанчызын Лазарьны тоозыл парғанынаң төртінчү күнде тірілдір салған. Ол улуг хайхасты ис салып, Христостың соонча көп кізі парған. Иудейлер Израильнің Арачылағчызы Пасха үлүкүнге орта килерін пілгеннер, аннаңар Аны иди өрчліг удурлааннар.

Иисус үгречілерінен Агаа оселычахты ағыл пирерге сурынған. Ол агаа одырып алып Иерусалимзер парған. Ноға оселычахты? Анзына үс сылтаг пар: паствагызы - ухаанчы Захарияның ухаанчылазы: «Өрін паза үлүкүнне, Иерусалим: синзер сын паза арачылаңан Хан килер, Хайзы чит оселычахха одыр салған полар» (Зах. 9. 9).

Анзынаң Христос Позының пазымның хылиин көзіткен, паза Іскеркідө, атха алтанмин, оселычахха одыр салып, килген кізі - амырнаң килгенін таныхтаңан. Ол хайхас Пасханың алнында пол парғаннаңар пасабыстарның көңніне кірбеен. Олар алында даа Христосха хынмаңаңнар, че амды олар Аны чох идибізерге тимненгеннер. Анзына хоза Христос Иерусалимдегі Худай туразынзар киліп, андагы садыгчыларны сығара сүрібіснен. Христос оларға теен: «Пазыл парған - Минің турам алданыс туразы тіп адал парар, че сірер аны тонагчылар туразы ит салғазар» (Мф. 21. 13).

Пасабыстар Аны тохтаат полбааннар, олар чоннаң хорыхханнар.

Аның соонда Христос ағырыг кізілерні имнеп салған.